

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CARACTERUL PENAL AL FAPTEI SAU RĂSPUNDEREA PENALĂ ÎN CAZUL INFRAȚIUNII DE DARE DE MITĂ

Camelia Doina MICU,
doctorandă

ABSTRACT

The special cause that removes the criminal nature of the bribery act, is regulated by the Criminal code, art. 255 paragraph 2, which requires the bribe giving is not a crime when the bribe giver has been forced by all means by the bribe taker, because the constriction leads to anxiety and confusion caused by the serious danger that threatens, leading to a psychological pressure removing the free expression of the will and committing an offense under the criminal law.

Special cause that removes criminal liability in the offense of bribery, is regulated by the Criminal code, art. 255, paragraph 3, which requires the briber not to be punished if denounces the deed to the authority before the body tracking have been asked for that offense.

Considerații preliminare

Privită în sens material (obiectiv), infracțiunea este definită ca fiind o activitate umană, un act de conduită exterioară al omului, îndreptat împotriva regulilor de conviețuire socială, interzis de lege sub o sancțiune specifică, respectiv pedeapsa [16, p. 18]. Codul penal definește infracțiunea ca fiind fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală, infracțiunea fiind astfel singurul temei al răspunderii penale [15].

Una dintre infracțiunile incriminate de Codul penal român este cea care face obiectul prezentului articol, respectiv infracțiunea de dare de mită, care constă în fapta persoanei care, pentru a determina un funcționar public sau funcționar să îndeplinească, să nu îndeplinească sau să întârzie îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, ori să facă un act contrar acestor îndatoriri, îi promite, oferă sau dă, direct sau indirect, bani sau alte foloase care nu i se cuvin.

Darea de mită reprezintă un real și grav pericol pentru relațiile sociale referitoare la buna funcționare a autorităților, instituțiilor de stat, a instituțiilor ori serviciilor publice sau a altor unități, a corectitudinii funcționarilor în exercitarea atribuțiilor de serviciu, care determină

existența și echilibrul societății democratice organizate, a ordinii de drept [7, p. 65–66].

Cerind funcționarilor corectitudine și probitate în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, legea asigură acestora, în același timp, o protecție eficientă împotriva actelor de corupere la care ar putea fi expuși [10, p. 128].

Faptul că infracțiunea de dare de mită este o formă a corupției active a determinat și susținerea că aceasta este mai gravă decât infracțiunea de luare de mită. Totuși legiuitorul român nu a îmbrățișat această opinie și a considerat că infracțiunea de dare de mită prezintă un grad de pericol social mai redus în comparație cu infracțiunea de luare de mită, ceea ce l-a determinat să stabilească o sancțiune mai blândă pentru aceasta.

Cu privire la forma de vinovăție (*mens rea*), în literatura de specialitate s-au exprimat diverse opinii, respectiv intenția directă sau intenția direct calificată prin scop [17, p. 742; 16, p. 432].

Cauza specială care înlătură caracterul penal al faptei de dare de mită

Având în vedere scopul procesului penal, materializat în constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel că orice persoană care a să-

vârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, infracțiunea necesită aplicarea unei pedepse, individualizate după o serie de criterii obiective și subiective. Cu toate acestea însă, există anumite circumstanțe în care s-a comis infracțiunea și care fac ca fapta comisă să nu aibă acea trăsătură esențială a infracțiunii numită vinovăție [15].

Aceste circumstanțe sînt cunoscut sub denumirea de *cauze care înlătură caracterul penal al faptei* și sînt reglementate de Codul penal în cadrul art. 44-51. Astfel, potrivit Codului penal, cauzele care înlătură caracterul penal al faptei sînt: legitima apărare, starea de necesitate, constrângerea fizică și morală, cazul fortuit, iresponsabilitatea, beția, făptuitorul-minor și eroarea de fapt.

În cazul infracțiunii de dare de mită, constrângerea făptuitorului de către persoana care a primit mită reprezintă cauza care înlătură caracterul penal al faptei.

Potrivit art. 46 din Codul penal, constrângerea se poate realiza sub două forme: constrângerea fizică și constrângerea morală. Astfel, constrângerea fizică este reglementată în cadrul art. 46 alin. (1) Cod penal, care prevede că "nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea

penală, săvârșită din cauza unei constrângeri fizice căreia făptuitorul nu i-a putut rezista”, iar în cadrul art. 46 alin. (2) Cod penal este reglementată constrângerea morală, acesta stipulând faptul că “nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, săvârșită din cauza unei constrângeri morale, exercitată prin amenințare cu un pericol grav pentru persoana făptuitorului ori a altuia și care nu putea fi înlăturată în alt mod.” [1]

Așa cum reiese și din alin. (1) al textului normei generale, existența constrângerii fizice este determinată de îndeplinirea anumitor condiții:

a) Acțiunea de constrângere trebuie să se realizeze asupra fizicului unei persoane, manifestându-se prin diferite modalități, respectiv sechestrare, imobilizare, îngrădind astfel libertatea de mișcare a făptuitorului în sensul că îl silește să realizeze o activitate pe care nu și-o dorește.

b) Persoana să nu poată rezista în fața acțiunii de constrângere, ceea ce ar duce la săvârșirea faptei. În cazul în care făptuitorul poate să se împotrivescă constrângerii, acesta are obligația să o facă.

c) Acțiunea de constrângere să determine persoana să săvârșească o faptă penală, fiind cea mai importantă condiție, întrucât determină existența constrângerii fizice.

Din analiza alin. (2) al normei generale, se desprind și condițiile de îndeplinirea cărora depinde existența constrângerii morale, respectiv:

a) acțiunea de constrângere realizată prin amenințare să determine săvârșirea unei fapte penale;

b) acțiunea de constrângere să fie exercitată prin amenințare cu un pericol grav.

Acțiunea de constrângere executată prin amenințare cu un pericol grav creează persoanei amenințate un sentiment de teamă, sub imperiul căruia săvârșește fapta prevăzută de legea penală. Sub

imperiu amenințării persoana are de ales între a suferi răul grav cu care este amenințată sau a săvârși fapta care i se pretinde. Pericolul grav cu care se amenință, dacă nu se săvârșește fapta pretinsă, poate privi viața, integritatea corporală, libertatea, demnitatea, averea celui amenințat ori a altei persoane [5, p. 113];

c) fapta pretinsă (faptă penală) să fie singurul mijloc de înlăturare a pericolului grav cu care este amenințat făptuitorul, acesta nedisponind de un alt mijloc de eliminare a pericolului. În cazul în care există posibilitatea înlăturării pericolului fără săvârșirea unei infracțiuni, atunci făptuitorul avea obligația săvârșirii acestei fapte.

Cauza care înlătură caracterul penal al faptei de dare de mită este reglementată în cadrul art. 255 alin. (2) Cod penal, care prevede că darea de mită nu constituie infracțiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mită.

Ca natură juridică, această dispoziție reprezintă o cauză specială care înlătură caracterul penal al faptei. Această cauză specială are un conținut mai larg decât cel arătat în art. 46 Cod penal și va fi incidentă ori de câte ori nu vor fi îndeplinite condițiile instituite de lege pentru existența constrângerii fizice sau a constrângerii morale [6, p. 467].

Astfel, spre deosebire de constrângerea prevăzută de norma generală, este suficient ca făptuitorul să fie constrâns, fără a se cere și ca acea constrângere să nu poată fi înlăturată altfel decât prin comiterea faptei sau ca făptuitorul să nu fi putut rezista constrângerii fizice. De exemplu, în cazul în care medicul îi comunică pacientului că nu îl va mai opera dacă nu plătește o sumă de bani pentru îndeplinirea actului medical, deși, teoretic, cel care dă mită va avea posibilitatea să aleagă un alt spital sau medic, cu toate acestea, în acest caz, darea de mită a fost comisă prin con-

strângere. Foarte puține persoane ar opta pentru schimbarea medicului sau spitalului, deoarece sănătatea sa ori a unui apropiat lui este mult mai importantă decât descurajarea corupției ca fenomen social extrem de dăunător. Într-o astfel de situație, practica judiciară considera că făptuitorul a fost constrâns la dare de mită [3, p. 337–338].

Realist și sensibil la situația dificilă a celui care pentru satisfacerea drepturilor și intereselor sale legitime, apelând la serviciile funcționarului, este constrâns de acesta să promită, ofere sau să dea bani sau alte foloase necuvenite, legiuitorul a considerat că voința acestuia nu a fost liberă și a prevăzut că fapta nu constituie infracțiunea de dare de mită. Dar libertatea de voință și acțiune a mituitorului este înlăturată numai în situația în care acesta a fost constrâns de către funcționar să dea mită.

Vexațiunile, inclusiv provocările la care poate fi supus mituitorul de către funcționar nu sînt acte de constrângere, așa încît ele nu anihilează libertatea de voință a mituitorului, chiar dacă acesta, dînd mită, acționează pentru a găsi o ieșire dintr-o situație neconvenabilă. Păstrîndu-și libertatea de voință, mituitorul provocat – și nu constrâns – să dea mită acționează cu vinovăție, astfel încît fapta lui constituie infracțiune [7, p. 86].

Observăm că pentru a exista această cauză specială care înlătură caracterul penal al faptei de dare de mită se impune a fi îndeplinite anumite condiții, și anume:

a) să existe o constrângere realizată prin orice mijloace de către cel care a primit mită;

b) inițiativa dării de mită trebuie să survină de la persoana mituită, care exercită o constrângere prin orice mijloace asupra mituitorului, însușindu-i acestuia o teamă de a nu suferi un prejudiciu grav, și nu de la cel care promite, oferă sau dă mită. În cazul în care inițiativa dării de mită aparține mituitorului,

indiferent dacă ulterior cel mituit a stăruit pe lângă acesta să-i remită foloasele promise, va exista infracțiunea de dare de mită, întrucât ne aflăm sub incidența art. 255 alin. (1) Cod penal;

c) constrângerea trebuie să aibă caracter real, adică să fie atât de puternică, încât să suprimă sau să restrângă libertatea ori capacitatea de autodeterminare a persoanei asupra căreia este exercitată, să o silească la o conduită impusă sau pretinsă de infractor [4, p. 353]

d) constrângerea trebuie să se realizeze anterior promisiunii, oferirii sau dării de bani sau alte foloase. În caz contrar, vom fi în prezența unei infracțiuni de dare de mită, neexistând o cauză specială de înlăturare a caracterului penal al faptei.

În cazul aplicabilității prevederilor alin. (2) al art. 255 Cod penal, respectiv în cazul operării înlăturării caracterului penal al faptei mituitului, legiuitorul a prevăzut în următoarele alineate ale art. 255 Cod penal că banii, valorile sau orice alte bunuri care au constituit obiectul mitei să fie restituite mituitului.

Din analiza textelor de lege prevăzute la art. 46 și 255 alin. (2) din Codul penal rezultă că cele două forme de constrângere prevăzute de acestea înregistrează câteva deosebiri, pe care vom încerca să le debatem în rândurile următoare.

O primă deosebire, împărtășită de numeroși autori, constă în faptul că existența constrângerii prevăzute de art. 255 alin. (2) Cod penal nu este condiționată de realizarea condițiilor necesare existenței constrângerii prevăzute de art. 46 alin. (2) Cod penal, respectiv amenințarea să se realizeze printr-un pericol grav și inexistența posibilității de înlăturare a acestuia în alt mod.

O altă deosebire, poate una dintre cele mai importante, este mijlocul de realizare a constrângerii, care în cazul constrângerii prevăzute de art. 46 Cod penal se realizează prin amenințare cu un pericol grav, pe

cînd în cazul art. 255 alin. (2), constrângerea are loc prin orice mijloc, inclusiv prin amenințare.

Conform părerilor unor autori, constrângerea poate consta, în acest caz, chiar în refuzul funcționarului de a îndeplini actul solicitat fără acordarea unor foloase, perspective de natură a-l determina pe solicitant să-i remită foloasele respective. Considerăm că, în acest caz, sîntem în prezența constrângerii doar dacă actul respectiv se impunea a fi adoptat în regim de urgență sau dacă funcționarul în cauză este singurul competent să adopte acel act, în celelalte cazuri, mituitorul putîndu-se adresa unor alți funcționari pentru soluționarea problemei. În ceea ce privește constrângerea morală reglementată de art. 46 alin. (2) Cod penal, presiunea psihică poate consta într-o amenințare orală sau scrisă (violență psihică), însoțită sau nu de acte materiale amenințătoare (tăierea firelor de telefon, întreruperea curentului electric, distrugerea soneriei, închiderea ușii cu cheia) sau poate consta în violențe fizice (lovirea repetată a agentului, schilodirea) pentru a-l determina pe făptuitor să se supună voinței persoanei care exercită constrângerea. În acest din urmă caz, constrângerea acționează asupra psihicului persoanei, și nu asupra energiei sale fizice [14, p. 257].

O altă deosebire a celor două forme de constrângere este valoarea periclitată prin acțiunea de constrângere a făptuitorului, care în cazul constrângerii prevăzute de art. 46 Cod penal constă în viața, sănătatea, integritatea corporală, demnitatea, libertatea, averea celui amenințat sau a altei persoane, pe cînd în cazul art. 255 alin. (2) Cod penal poate fi periclitată orice valoare care prezintă un interes deosebit pentru cel constrîns, inclusiv o valoare de ordin patrimonial.

Un exemplu de astfel de constrângere s-a constatat într-o cauză soluționată de Parchetul pe lângă Judecătoria Șimleul Silvaniei, în

care s-a dispus începerea urmăririi penale pentru infracțiunea de dare de mită prevăzută de art. 255 alin. (1) Cod penal pentru doi învinuiți. În fapt, s-a reținut că, în primele luni ale anului 1993, învinuiții au efectuat excursii în Ungaria, ocazie cu care au îndeplinit funcția de conducător de grup. Din probele administrate rezultă că organele vamale, sub diferite pretexte, refuzau grupului ieșirea din țară sau grupul era ținut perioade mari de timp pînă i se permitea trecerea prin vamă. În aceste perioade, membrii grupului erau supuși unor situații grele, determinate de epuizarea alimentelor și de temperatura scăzută din timpul iernii. Ca urmare a acestei situații și pentru a nu pierde contravaloarea excursiei, membrii grupului au luat hotărîrea să adune bani sau alte bunuri pe care le-au oferit vameșilor, pentru a le permite trecerea frontierei. De altfel, ghidul și membrii grupului au înțeles că vameșii permit trecerea numai cu condiția unor atenții constînd în sume de bani și alte bunuri. În raport cu aceste elemente, s-a apreciat că a intervenit o cauză specială care înlătură caracterul penal al faptei, dispunîndu-se scoaterea de sub urmărire penală a conducătorilor de grup pentru infracțiunea de dare de mită [10, p. 153-154].

O ultimă deosebire a celor două forme de constrângere se referă la posibilitatea de alegere de care poate dispune persoana constrînsă, respectiv fie să suporte situația de a fi expusă la un pericol grav, fie să comită o faptă prevăzută de legea penală. Astfel, dacă potrivit normei generale, prevăzute de art. 46 Cod penal, persoana constrînsă nu dispune de nicio posibilitate de alegere, pericolul cu care este amenințată neputînd fi eliminat decît prin săvîrșirea faptei prevăzute de legea penală, la care este obligată, potrivit normei speciale prevăzute de art. 255 alin. (2) Cod penal, persoana constrînsă dispune de posibilitatea de alegere, pe

care însă nu o fructifică din pricina stării de neliniște în care se află, stare care o determină să decidă să se supună acțiunii de constrângere, săvârșind astfel o faptă prevăzută de legea penală.

Dacă legiuitorul a introdus o asemenea prevedere în cuprinsul Codului penal, este tocmai pentru că, în viața de toate zilele, se pot ivi cazuri în care alegerea altei căi decît aceea de a ceda în fața constrîngerii – inclusiv posibilitatea de a denunța – ar putea să apară persoanei constrînse cu mult mai puțin sigură și, uneori, chiar mai primejdioasă decît satisfacerea celui care a exercitat constrîngerea [9, p. 155].

Totuși practica judiciară ne prezintă și cazuri în care, deși asupra mituitorului se fac anumite presiuni, totuși nu există constrîngere și dispozițiile art. 255 alin. (2) Cod penal nu sînt aplicabile. Un astfel de exemplu ar fi cazul în care mituitorul dă mită din dorința acerbă a acestuia de a fi încadrat în muncă cu prioritate [13, p. 359].

Practica judiciară ne prezintă faptul că, de cele mai multe ori, existența constrîngerii la dare de mită o exclude pe cea prevăzută la art. 46 alin. (2) Cod penal. Totuși, în anumite cazuri, se poate reține această cauză care înlătură caracterul penal al faptei, de exemplu, atunci cînd mituitorul este obligat de o persoană, sub amenințarea unei arme, să semneze o scrisoare către un funcționar prin care promite că îi va da o sumă de bani pentru un serviciu ilegal în care este interes în principal cel care exercită constrîngerea. Conform părerii unor autori, părere pe care o împărtășim, cel care exercită constrîngerea va răspunde pentru săvîrșirea infracțiunii de dare de mită în calitate de autor [12, p. 291-292].

Observăm că, indiferent de deosebirile existente între cele două forme de constrîngere prevăzute de art. 46 și 255 alin. (2) Cod penal, ambele forme de constrîngere se

definesc prin crearea unei stări de neliniște și de tulburare provocate de pericolul grav care amenință, care duce la o presiune psihică, ce înlătură manifestarea liberă a voinței și determină săvîrșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

Cauza specială care înlătură răspunderea penală în cazul săvîrșirii infracțiunii de dare de mită

După cum am putut observa în cadrul dezbaterilor privind aplicabilitatea prevederilor art. 255 alin. (2) Cod penal privind cauza care înlătură caracterul penal al dării de mită, legiuitorul nu face referire la infracțiunea de dare de mită, ci la fapta de dare de mită.

Spre deosebire de prevederile alin. (2) al art. 255 Cod penal, în cazul prevederilor alin. (3) al aceluiași articol, legiuitorul face referire la înlăturarea răspunderii penale în cazul infracțiunii de dare de mită.

Astfel, potrivit alin. (3) al art. 255 Cod penal, “mituitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat pentru acea infracțiune” [1].

Observăm că în cazul aplicabilității prevederilor alin. (3) al art. 255 Cod penal, respectiv în cazul operării înlăturării răspunderii penale a mituitorului, legiuitorul a prevăzut în următoarele alineate ale art. 255 Cod penal ca banii, valorile sau orice alte bunuri care au constituit obiectul mitei să fie restituite mituitorului.

Rațiunea instituirii textului art. 255 alin. (3) Cod penal are în vedere, în primul rînd, atitudinea mituitorului față de fapta comisă și care, ca urmare a autodenunțului și regretului pentru fapta comisă, nu prezintă pericol social ridicat. În al doilea rînd, s-a avut în vedere interesul pentru descoperirea acestor infracțiuni, dat fiind faptul că, sub aspect probatoriu, se întîmpină dificultăți în acest sens. Totodată, există și interesul prevenirii unor

astfel de fapte prin insuflarea în conștiința funcționarilor a temerii că pot fi denunțați dacă comit infracțiuni de luare de mită. Există și păreri potrivit cărora soluția legii nu este ideală sub raport etic, fiind chiar profund imorală atunci cînd mituitorul a avut inițiativa mituirii și doar valoarea prea ridicată a serviciului ilegal pretins l-a făcut să denunțe fapta, în schimb este preferabilă din punct de vedere practic. S-a opinat, astfel că denunțarea faptei de către mituitor nu ar trebui să constituie o cauză de nepedepsire, ci numai o cauză de reducere a pedepsei, așa cum o constituie denunțul în cazul unor alte infracțiuni, cum ar fi complotul, asocierea pentru săvîrșirea de infracțiuni [14, p. 261-262].

Autodenunțarea nu este sinonimă cu recunoașterea. Deși ambele noțiuni au un conținut similar, totuși acesta este diferit. Există similitudine, fiindcă atît în cazul autodenunțării, cît și în cazul recunoașterii autorul dezvăluie autorităților propria sa faptă. Nu există însă identitate, deoarece în cazul autodenunțării autorul dezvăluie fapta săvîrșită de el din proprie inițiativă și în mod spontan, fără a fi provocat la aceasta de către autorități, pe cînd în cazul recunoașterii dezvăluirea este totdeauna determinată de intervenția organului de urmărire penală și, de cele mai multe ori, cu neputință de evitat datorită prezenței altor probe, care fac inutilă orice negare. Folosind termenul “denunță”, legiuitorul și-a manifestat fără echivoc intenția de a excepta de la favoarea nepedepsirii pe cei care au recunoscut fapta, dar nu au denunțat-o. Dacă și simpla recunoaștere ar avea ca efect impunitatea, ar însemna că nu pot fi pedepsiți decît mituitorii care n-au recunoscut comiterea infracțiunii, ceea ce, desigur, nu a putut fi în intenția legiuitorului [8, p. 235-236].

Pentru a opera aplicabilitatea alin. (3) al art. 255 Cod penal privind cauza de nepedepsire, se

impune a fi îndeplinite anumite condiții:

1. *Mituitorul trebuie să denunțe fapta.* Denunțarea faptei de către mituitor poate fi făcută sub orice formă: în formă scrisă, conform prevederilor art. 222 Cod procedură penală, dar și oral sau printr-o declarație prin care aduce la cunoștința organelor judiciare săvârșirea faptei penale de dare de mită cu ocazia cercetării mituitorului pentru o altă faptă penală.

Nepedepsirea acționează doar asupra persoanei care se autodenunță. În cazul în care mituitorul denunță faptele săvârșite de alte personae, fără a preciza și participarea sa la realizarea infracțiunii de dare de mită, acesta nu este exonerat de pedeapsa aplicabilă pentru săvârșirea infracțiunii de dare de mită.

În cazul în care făptuitorul recunoaște săvârșirea faptei de dare de mită în fața organelor judiciare, care constatarea anterior săvârșirea infracțiunii de dare de mită, nu sînt aplicabile prevederile alin. (3) al art. 255 Cod penal.

2. *Denunțarea faptei trebuie să fie făcută unei autorități.* În lipsa unei precizări a legii, autodenunțul trebuie făcut unei autorități, indiferent dacă este sau nu competentă să efectueze urmărirea penală pentru infracțiunea de dare de mită. În cazul în care mituitorul se adresează unei autorități necompetente, aceasta are obligația, conform art. 227 Cod procedură penală, să aducă la cunoștință de urgență organului de urmărire penală competent.

Practica judiciară a decis că, în cazul săvârșirii infracțiunii de dare de mită, mituitorul este apărat de pedeapsa aplicabilă, dacă a denunțat în fața revizorului-contabil faptul că la inventarul precedent a oferit celui care a făcut revizia de gestiune o sumă de bani pentru a nu evidenția lipsa constatată. Revizorul-contabil, căruia gestionarul i-a făcut denunțul, este o persoană cu atribuții de control, obligată să

sesizeze de îndată pe procuror sau organul de control, astfel încît condițiile de aplicare a prevederilor art. 255 alin. (3) Cod penal sînt îndeplinite [11, p. 120].

3. *Denunțarea faptei trebuie făcută mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat pentru infracțiunea de dare de mită.* Potrivit art. 209 alin. (3) Cod procedură penală, organul competent material și teritorial a efectua urmărirea penală în cazul săvârșirii infracțiunii de dare de mită este procurorul.

Astfel, considerăm că, în cazul în care nu a fost sesizat organul competent a efectua urmărirea penală, respectiv procurorul, autodenunțul mituitorului va determina aplicarea prevederilor alin. (3) al art. 255 Cod penal, respectiv exonerarea de pedeapsă, chiar dacă a operat o sesizare la un alt organ de stat înaintea realizării autodenunțului, aceasta neinfluențînd aplicabilitatea alin. (3) al art. 255 Cod penal, întrucît legiuitorul a avut în vedere sesizarea organului de urmărire penală, și nu sesizarea oricărui organ de stat.

Alta va fi însă soluția în cazul în care organul de poliție, acționînd în baza dispozițiilor art. 213 Cod procedură penală, surprinde pe mituitor în flagrant delict. În acest caz, organul de poliție, deși necompetent, este obligat să efectueze actele de cercetare penală ce nu suferă amîinare, iar recunoașterea mituitorului nu poate ține loc de autodenunț, întrucît inițiativa nu a aparținut acestuia, prin urmare ar fi lipsit de rațiune ca el să beneficieze de impunitatea prevăzută de alin. (3) al art. 255 Cod penal. În acest sens, Tribunalul Suprem a decis că în cazul în care un alt organ de urmărire penală decît procurorul a constatat săvârșirea unei infracțiuni flagrante de dare de mită, inculpatul nu poate invoca în fața procurorului care a preluat cercetarea că, recunoscînd fapta în prezența primului organ de cercetare, a denunțat autorității fapta mai înainte ca organul de ur-

mărire să fi fost sesizat pentru acea infracțiune, întrucît recunoașterea nu înseamnă denunțare [8, p. 238].

O problemă controversată în literatura juridică a constituit-o stabilirea momentului în care organul de urmărire penală, respectiv procurorul, se consideră sesizat pentru infracțiunea de dare de mită, întrucît în funcție de stabilirea acestui moment se poate hotărî dacă sîntem în prezența cauzei de nepedepsire prevăzute de art. 255 alin. (3) Cod penal, de care poate beneficia mituitorul care s-a autodenunțat.

Astfel, în literatura de specialitate s-a considerat că, în cazul în care mituitorul s-a autodenunțat în timpul executării actelor premergătoare, realizate în vederea începerii urmăririi penale, conform art. 224 Cod procedură penală, sau în intervalul de timp în care se încheie acte de constatare, conform art. 214 și 215 Cod procedură penală, mituitorul va fi exonerat de răspundere penală în baza art. 255 alin. (3) Cod penal, ca urmare a faptului că momentul realizării acestor acte se manifestă anterior momentului sesizării organului de urmărire penală.

Considerăm, alături de alți autori, că primul punct de vedere expus în alineatul anterior este corect în măsura în care privește acte de constatare întocmite în baza art. 214 și 215 Cod procedură penală de către organele poliției sanitar-veterinare, gărziile financiare, gărziile forestiere, inspecțiilor de stat și altor organe de stat, organe de control și cele de conducere ale administrației publice, ale întreprinderilor și organizațiilor economice de stat, cooperatiste sau ale unor organizații obștești, comandantii de nave sau aeronave, ofițerii și subofițerii din cadrul Jandarmeriei, agenții poliției de frontieră, acte care, potrivit art. 214 Cod procedură penală, se înaintează procurorului în cel mult 3 zile de la descoperirea faptei, iar potrivit art. 215 Cod procedură penală – în cel mult 5 zile de la pri-

ma constatare efectuată. Ca atare, aceste organe de constatare nu sînt organe de urmărire penală, întrucît nu fac parte din aparatul judiciar, ele avînd atribuția de a încheia acte de constatare în legătură cu comiterea de fapte penale, pe care le înaintea-ză organului de urmărire penală, respectiv procurorului, astfel că denunțul făcut anterior sesizării organului de urmărire penală competent se încadrează în cerințele prevăzute de alin. (3) al art. 255 Cod penal, această excepție fiind valabilă pînă în momentul în care organele de constatare au sesizat efectiv organele de urmărire penală [14, p. 266].

În ceea ce privește al doilea punct de vedere ce face referire la posibilitatea realizării denunțului în perioada efectuării actelor premergătoare începerii urmăririi penale, nu sîntem de acord cu acesta, impunîndu-se formularea unor argumente în acest sens.

Pentru a se susține că beneficiul impunității operează și în cazul în care autodenunțul mituitorului a intervenit în perioada efectuării acestor acte premergătoare, în literatura de specialitate se invocă două argumente, respectiv faptul că actele premergătoare sînt prealabile începerii urmăririi penale sau că acestea preced sesizarea organelor de urmărire penală. Primul argument este irrelevant, deoarece pentru a beneficia de prevederile alin. (3) al art. 255 Cod penal autodenunțul trebuie făcut pînă la sesizarea organelor de urmărire și nu pînă la începerea urmăririi penale. Cele două momente nu coincid, sesizarea organului de urmărire penală avînd loc într-un moment anterior începerii urmăririi penale. Al doilea argument este greșit, deoarece sesizarea organului de urmărire penală precede efectuarea actelor premergătoare. Sesizarea constituie punctul de plecare al urmăririi, aceasta fiind actul procesual care declanșează activitatea judiciară în această fază a procesului penal. După ce a fost sesizat, în oricare din modurile prevăzute de art. 221

Cod procedură penală, respectiv prin plîngere, denunț sau din oficiu, organul de urmărire penală poate efectua acte premergătoare în vederea completării datelor existente cu privire la infracțiunea de dare de mită săvîrșită. Prin urmare, actele premergătoare se efectuează după ce organul de urmărire penală a fost sesizat, și nu anterior sesizării acestuia [8, p. 240].

În concluzie, legiuitorul a considerat necesară introducerea în art. 255 Cod penal a unor clauze speciale care au misiunea de a înlătura caracterul penal al faptei de dare de mită sau răspunderea penală. Astfel, alin. (2) introduce clauza specială cu privire la înlăturarea caracterului penal al faptei de dare de mită, care se aplică doar în condițiile săvîrșirii faptei sub imperiul constrîngerii, acțiune ce are menirea de a crea o puternică presiune psihică asupra mituitorului, determinîndu-l pe acesta să săvîrșescă acte contrare voinței sale. În acest caz legiuitorul consideră că făptuitorul realizează o faptă care nu întrunește elementele unei infracțiuni, întrucît lipsește trăsătura esențială a acesteia, respectiv vinovăția, ceea ce justifică excluderea caracterului penal al faptei de dare de mită. De asemenea, alin. (3) introduce o altă clauză specială, de această dată o clauză de nepedepsire, aceasta aplicîndu-se doar în cazul în care mituitorul denunță autorității fapta anterior sesizării organului de urmărire penală pentru infracțiunea de dare de mită. Rațiunea legiuitorului de a introduce această prevedere a avut în vedere, în primul rînd, pericolul social redus produs de fapta mituitorului care s-a autodenunțat, iar în al doilea rînd, a avut în vedere interesul prevenirii săvîrșirii faptelor de corupție, precum și diminuarea fenomenului corupției prin descoperirea faptelor corelative de luare de mită.

Recenzent:

Gheorghe ALECU,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Referințe bibliografice

1. *Codul penal al României*, republicat, cu modificările și completările ulterioare.
2. *Codul de procedură penală al României*, republicat, cu modificările și completările ulterioare.
3. Bogdan Sergiu. *Drept penal. Partea specială*, ediția a III-a, București: Editura Universul Juridic, 2009.
4. Boro Alexandru. *Drept penal. Partea specială*, București: Editura C.H. Beck, 2006.
5. Mitrache Constantin. *Drept penal român. Partea generală*, ediția a III-a, București: Casa de editură și presă "Șansa" S.R.L., 1997.
6. Diaconescu Gheorghe. Duvac Constantin. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: Editura C.H. Beck, 2009.
7. Diaconescu Horia. *Infracțiunile de corupție și cele asimilate sau în legătură cu acestea*. București: Editura All Beck, 2004.
8. Dobrinou Vasile. *Corupția în dreptul penal român*. București: Editura Atlas Lex, 1995.
9. Dobrinou Vasile. *Traficarea funcției și a influenței în dreptul penal*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
10. Glodeanu Romeo. *Luarea și darea de mită*. București: Editura Hamangiu, 2009.
11. Grigorovici Aneta. *Infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.
12. Nistoreanu Gheorghe, Boro Alexandru. *Drept penal. Partea specială*. Editura All Beck, 2002.
13. Nistoreanu Gheorghe, Alexandru Boro, Ioan Molnar, Vasile Dobrinou, Ilie Pascu, Valerică Lazăr. *Drept penal. Partea specială*, ediția a IV-a. București: Editura Europa Nova, 1999.
14. Ușvat Claudia Florina. *Infracțiunile de corupție în contextul reglementărilor europene*. București: Editura Universul Juridic, 2010.
15. Winzer Cristian. *Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei sau răspunderea penală în cazul infracțiunii de dare de mită*, www.cjo.ro.
16. Gheorghe Alecu. *Instituții de Drept Penal. Partea generală și Partea specială*. Constanța: Ovidius University Press, 2010.
17. Alexei Barbăneagră, Gheorghe Alecu, Viorel Berliba, Vitalie Budeci, Trofim Carпов, Valeriu Cușnir, Radion Cojocar, Alexandru Mariș, Tudor Popovici, Gheorghe Ulianovschi, Xenofon Ulianovschi, Nicolae Ursu, Victor Volcinschi, în *Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu*. Chișinău: Ed. Sarmis, 2009.